

Virtavesien hoitoyhdistys Virho ry

Kari Stenholm

www.virtavesi.com

Mielipide
31.8.2016

Hyvinkään kaupunki

Tekniikka ja ympäristö

Kaavoitus

Kaava-arkkitehti Mika Ahonen

Kaavoituspäällikkö Anne Jarva

Virtavesien hoitoyhdistys Virho ry:n mielipide Palopuron osayleiskaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta, sekä rakennemalleista.

1. Mielipiteen antaja on Virtavesien hoitoyhdistys Virho ry

Virtavesien hoitoyhdistys Virho ry (Virho) suojelee ja kunnostaa lohikalojen poikastuotanto- ja elinalueina toimivia virta- ja muita vesiä. Perustamisesta, vuodesta 1990 lähtien yhdistyksen tavoitteena on ollut, että vesistöjen käytössä turvataan koko vesiekosysteemin elinehdot niin laajasti kuin mahdollista. Toiminnan keskeiset alueet ovat:

- Virtavesien kunnostaminen mahdollisimman lähelle alkuperäistä luonnontilaa
- Tiedotus, neuvonta, kannanotot ja vaikuttaminen virtavesiä koskeviin päätöksiin
- Taimen- ja lohikantojen palauttaminen vesistöihin, joista ne ovat kadonneet
- Kestävien kalavedenhoito- ja kalastustapojen edistäminen
- Virtavesien suojeleminen

Virho toteuttaa työtään pääosin Suomen valtion kalatalous- ja työllisyysviranomaisilta saadulla rahoituksella ja EU:n Leader-rahoituksella. Virho saa rahoitusta myös mm. yrityksiltä, kunnilta, osakaskunnilta, kalamiehiltä ja muilta vesien tilasta huolestuneilta kansalaisilta.

2. Vantaanjoen vesistö

Virho on osallistunut Vantaanjoen vesistön kunnostus- ja suojelutoimiin jo parinkymmenen vuoden ajan kunnostamalla vesistöä suunnitelmallisesti sen kunnostuskelpoisilla alueilla samaan aikaan kun on laajalla valistus- ja suojelutyöllä pienentänyt ongelmien vaivaamaa aluetta. Virhon kunnostustyöhön kuuluu ennen kaikkea kutusoraikkojen ja poikaskivikoiden rakentaminen taimenille, mutta Palopuron osayleiskaava-alueelle on rakennettu myös yksi luonnonmukainen kalatie yhdessä maanomistajan kanssa. Em. kalatien rakentamisen jälkeen Palojoki on ollut meriyhteydessä koko pituudeltaan Hyvinkään Tehtaansuolle saakka.

Virho yrittää myös herätellä kaikkia tahoja huomaamaan, että vesistön olennainen osa on myös se maa, jolla valuma-alue sijaitsee. Valuma-alueiden vaurioituminen on johtanut Suomen monien vesistöjen kunnan merkittävään heikkenemiseen. Tämä valuma-alueen vaurioitumisesta johtuva vesistöjen heikko kunto näkyy mm. vesien rehevöitymisinä, kalakantojen heikkenemisenä ja yksipuolistumisena, asumisviihtyvyyden ja virkistyskäyttämömahdollisuuksien vähenemisenä ja pahoina tulvina, sekä uomien kuivumisena kuivana aikana. Myös Vantaanjoen vesistössä on tapahtunut vakava valuma-alueen vaurioituminen, mitä ei saa enää pahentaa esim. huonoilla kaavoitusjärjestelyillä ja rakentamisella.

Virho pyrkii löytämään ja kunnostamaan veden riittämisen suhteen varmat, lähteistä vetensä saavat Vantaanjoen vesistön sivujoet ja latvapurot. Tällaiset uomat ovat tärkeitä vesistön veden laadun

Virtavesien hoitoyhdistys Virho ry

Kari Stenholm

www.virtavesi.com

Mielipide
31.8.2016

parantamisen kannalta. Ne ovat myös parhaita lisääntymisalueita ja poikastuotantoalueita taimenille. Palojoki on juuri tällainen erinomainen lähteistäkin vetensä saava sivujoki, jonka yleensä hyvälaatuinen lähdevesi parantaa pääuomankin veden laatua ja takaa hyvät olosuhteet taimenen lisääntymiseen.

Vantaanjoen vesistö kokonaisuudessaan on jo elvytetty Suomenlahden parhaaksi taimenvesistöksi, josta voi lukea mm. täältä:

<http://virtavesi.com/index.php?setPage=1&newsid=647>

3. Palojoki

Virho on elvyttänyt 10 vuotta kestäneillä kunnostuksilla ja suojelutoimilla Palojoen yhdeksi Vantaanjoen vesistön parhaista taimenen lisääntymisuomista. Palojoen arviointi hyväksi taimenen lisääntymisalueeksi löytyy tästä esityksestä sivulta 64:

<http://virtavesi.com/index.php?showNews=629>

Kesänvanhojen taimenten poikastiheydet Palopuron osayleiskaava-alueella ovat huippuluokkaa, parhaimmillaan jopa 148 kpl/100 m². Palojoen hyvistä taimenen poikastiheyksistä löytyy tietoa mm. tästä sähkökalastusraportista, jossa kohdat 3 ja 4 ovat Palojokeelta juuri Palopuron osayleiskaava-alueelta ja kaikki valokuvat kohdan 3 sähkökalastuspaikalta:

<http://virtavesi.com/index.php?setPage=1&newsid=585>

4. Virhon mielipide Palopuron osayleiskaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta, sekä rakennemalleista

Virho on lisättävä osallistumissuunnitelmaan. Virho on osallinen mitä suurimmassa määrin, koska se on kunnostanut Palojokea jo kymmenen vuotta ja suurin osa kunnostuksista on tehty juuri Palopuron osayleiskaava-alueella.

Virhon mielipide eri rakennemalleista:

0+ -vaihtoehto ”Täydennetään ja tiivistetään keskustaajamaa” on paras rakennemalli Palojoen yläjuoksun suojelemiseksi.

Jos Hyvinkäätä kuitenkin päätetään laajentaa Palopuron suuntaan, paras rakennemalli Palojoen yläjuoksun suojelemiseksi on osayleiskaavaehdotuksen yhdistelmämalli 3 ja 4.

5. Virhon ehdotus Palojoen ja Vantaanjoen huomioimiseksi Palopuron osayleiskaavassa, myöhemmässä tarkemmassa kaavoituksessa ja rakentamisessa

5.1 Palojoen kaikkien uomien jättäminen avouomiksi

Kaikki Palojoen uomat pitää kaavoituksessa ja myös rakentamisessa jättää avouomiksi, joilla on riittävän leveä kasvillisuuden peittämä suojavyöhyke. Näin säilytetään vesistön valuma-alueen ekologinen käytävä, jossa sekä vesi-, että maaeläimet pystyvät vapaasti liikkumaan. Avouoma on paras ratkaisu myös sade- ja sulamisvesien johtamisen kannalta, sekä paras mahdollinen uoman käyttötapa viihtyisän asuinympäristön rakentamisen kannalta. Avouoma on lähes aina myös halvin ratkaisu.

Uomien johtaminen putkeen on kallista rakentamista ja vähentää asuinalueen viihtyisyyttä. Putkeen johdettu uoma äärevöittää myös uoman virtaamavaihteluita ja näin ollen lisää aina alapuolisen vesistön tulvaherkkyyttä.

5.2 Suojavyöhykkeet

Palojoen pääuoman molemmin puolin tulisi olla kasvillisuuden peittämä leveä suojavyöhyke. Suojavyöhykkeen tulisi olla 50-100 metriä leveä Palojoen pääuoman molemmilla puolilla. Sivupurojen suojavyöhykkeiden leveyden tulisi olla vähintään 10 metriä. Uoman rannan lähellä tulisi olla kotimaisia lehtipuita, esim. pajuja ja tervaleppiä. Talvista uomaa suojaamaan ja elävöittämään sopivat hyvin esimerkiksi katajat. Puiden ja pensaiden juuret sitovat maata ja estävät siten eroosiota. Puiden ja pensaiden olemassaolo on erityisen tärkeitä uoman etelä- ja länsipuolella, jossa ne suojaavat uomaa suoralta auringon valolta ja näin estävät puron veden liiallista lämpenemistä kesällä.

Tärkeitä on sekä uoman, että virkistysarvojen kannalta, että suojavyöhyke on molemmilla puolilla uomaa, eivätkä yksityistontit millään alueella ylety uomaan kiinni. Yksityistonttien ulottuminen kiinni uomaan johtaa jokseenkin varmasti kasteluveden ottamiseen purosta, vesikuoppien kaivelemiseen uomaan, patojen rakentamiseen ja muihin uoman ja naapurisovun kannalta haitallisiin seurauksiin.

5.3 Uomia ylittävät tiet ja kadut

Uoman tie- ja katuylityksiä pitää välttää. Silloin kun niitä joudutaan tekemään, niiden rakentamisessa tulee välttää pyöreitä siltarumpuja, jotka voivat olla kalojen ja muiden vesieliöiden vaellusesteitä etenkin vähävetisinä kausina. Uoman kannalta paras tapa tehdä tie- ja katuylitykset on sillan rakentaminen. Silta mahdollistaa vesistön ekologisen käytävän jatkumisen tien, tai kadun alta myös maaeläimille. Jos pyöreitä siltarumpuja on pakko käyttää, niiden sijoitus on tehtävä siten, että kaloille ja vesieliöille ei synny vaellusesteitä. Silta- ja rumpuasennuksien rakentamisessa kannattaa käyttää luonnonsoraa, jolloin samalla syntyy myös pieniä kutupaikkoja taimenille.

5.4 Hulevedet

Hulevesiä ei saa johtaa suoraan uomaan, vaan ne pitää imeyttää maaperään sopivilla imeytysalueilla, tai vähintään johtaa laskeutusaltaiden ja kosteikkojen kautta. Yksityistonttien sade- ja sulamisvedet on syytä imeyttää maaperään heti tontin alueella. Suoraan uomaan johdetut sade- ja sulamisvedet tuovat mukanaan haitallisia määriä lietettä, öljyä ja muita haitallisia aineita sekä lisäävät eroosiota. Rakennetuilta alueilta suoraan uomaan johdetut sade- ja sulamisvedet aiheuttavat myös tulvia, sekä itse uomaan, että alapuoliseen vesistöön.

5.5 Vantaanjoen pääuoma

Palopuron osayleiskaava-alueen raja koskettaa myös Vantaanjoen pääuomaa Rantakulmalla. Myös Vantaanjoen pääuoman varteen pitää jättää 50-100 metrin levyinen suojavyöhyke, eikä hulevesiä saa johtaa suoraan uomaan. Äärimmäisen uhanalaiset meritaimenet vaeltavat paikan ohi kutupaikoilleen Hyvinkäälle ja Riihimäelle, ylimmillään 95 km päähän merestä. Paikan alapuolella aivan lähietäisyydelläkin ja erityisen paljon Nukarinkoskella on paljon rakennettuja taimenen kutusoraikkoja, joilla kutee sekä paikallisia, että äärimmäisen uhanalaisia meritaimenia. Kutusoraikat tuhoutuvat, jos niille pääsee soraikon tukkivaa kiintoainesta.

Virtavesien hoitoyhdistys Virho ry

Kari Stenholm

www.virtavesi.com

Mielipide
31.8.2016

6. Puroluonto ja asuinalue

Monimuotoinen, lajirikas puroluonto ja rakennettu ympäristö voidaan sovittaa mainiosti yhteen, kun työ aloitetaan jo aluetta suunniteltaessa. Rakennusten ja asutuksen kanssa sopusoinnussa elävä puro on rikkaus, jota alueelle muuttavat ihmiset nykyaikana arvostavat.

Hyvinkään kaupungilla on mahdollisuus kaavoittaa ja rakennuttaa Palopurolle ainutlaatuinen asuinalue Palojoen valuma-alueelle. Palojoen huomioiminen kaavoituksessa ja rakentamisessa luo mahdollisuudet omaleimaisen, arvostetun asuinalueen syntymiselle. Aukkaita tulee riittämään asuinalueelle, jota halkovat purot ja niiden rantoja myötäilevät viheralueet. Asuminen on viihtyisää puhtaiden purojen rannoilla, joilla halutessaan voi seurata myös taimenten elämää.

7. Palojoki Palopuron osayleiskaava-alueen yläpuolella

Vesistöt ovat jatkumoita, jotka jatkuvan kaava-alueiden, kuntien, valtioiden jne. rajojen yli ja koko valuma-alueen kunto ja käsittely vaikuttaa vesistön kuntoon. Hyvinkään on syytä huolehtia Palojoesta nykyistä paremmin myös nyt puheena olevan kaava-alueen yläpuolella. Taimenet lisääntyivät jo vuosikausia Palojoessa aivan Hyvinkään keskustan tuntumassa saakka, mutta eivät enää tällä hetkellä. Taimenet ovat hävinneet todennäköisesti seuraavista syistä.

Vuoden 2013 lopussa ja 2014 alussa Hyvinkään Tehtaansuolla tehtiin maa-aineksen massavaihto uuden asuinalueen rakentamiseksi. Massavaihdon aikana Tehtaansuolta valui kiintoainesta Palojokeen, mikä tukki kutusoraikkoja ja rehevöitti Palojoen vesistöä. Kiintoaineksen valumista olisi voitu estää paremmilla laskeutusallasjärjestelyillä.

Informoin Hyvinkään kaupunkia em. ongelmasta useamman kerran, mutta kiintoaineksen pidättämiseksi ei tehty riittäviä järjestelyjä. Tuossa yhteydessä lähetin teknisen- ja ympäristötoimen johdolle karttalinkin, jossa näytettiin kadunrakennustöiden yhteydessä vahingossa syntyneen Palojoen ylimmän kutusoraikon paikka Hyvinkään keskustan tuntumassa. Syksyllä 2014 Hyvinkään kaupungin/Hyvinkään veden toimesta kyseinen kutusoraikko kaivettiin kaivinkoneella kokonaan pois juuri taimenen kudun edellä, eli täsmätuho osui juuri tärkeimpään paikkaan. Kaivuu liittyi ilmeisesti hulevesiuomien siivoukseen, mutta juuri tuossa kutusoraikon kohdalla ei ollut mitään hulevesien padotusongelmaa. Kutusoraikon ja ylä- ja alapuolella on putkiyhteydet, joiden poikkipinta on huomattavasti pienempi kuin uoman poikkipinta oli kutusoraikon kohdalla. Syksyllä 2015 Hyvinkään ympäristöpäällikön toimesta Virho pääsi rakentamaan kutusoraikon uudelleen kyseiselle paikalle Hyvinkään kaupungin kustantamana. Taimenia ei kuitenkaan enää syksyllä 2015 kutenut paikalla.

Viime vuosina Palojokeen Hyvinkään keskustan tuntumassa on ilmestynyt silloin tällöin vessapaperia, mikä on yleensä merkki puhdistamattoman jäteveden pääsystä vesistöön. Vessapaperia on ilmestynyt tyypillisesti kovien sateiden aikana, jolloin mahdollisesti jostain pääsee jätevesiviemäriä hulevesiviemäriin, jonka suulle vessapaperia on ilmestynyt. Vessapaperin ilmestymispaikka on tässä:

<http://kansalaisen.karttapaikka.fi/linkki?scale=8000&text=Vessapaperia+Palojokeen&srs=EPSG%3A3067&y=6723096&x=383697&lang=fi>

Olen tiedottanut vessapaperin ilmestymisestä Hyvinkään teknisen- ja ympäristötoimen johdolle ja Hyvinkään vedelle useita kertoja.

Virtavesien hoitoyhdistys Virho ry

Kari Stenholm

www.virtavesi.com

Mielipide
31.8.2016

Viime vuonna vessapaperia ilmestyi muutamia kertoja myös Tehtaansuon yläpuolella, mutta Palojoen valuma-alueella olevan puron yläpään johdetun putkikyhteyden suulle. Muutama vuosi sitten huomasin putken suulla vessapaperia ensimmäisen kerran ja silloin paikalla oli myös erittäin voimakas jäteveden haju ja purossa kuolleita sammakoita. Mahdollisesti sielläkin on ollut puhdistamattoman jäteveden päästöjä. Olen ilmoittanut myös tästä asiasta Hyvinkään teknisen- ja ympäristötoimen sekä Hyvinkään Veden johdolle. Vessapaperin ilmestymispaikka on tässä: <http://kansalaisen.karttapaikka.fi/linkki?scale=2000&text=Vessapaperia+Tanssikallionpuroon&srs=EPSG%3A3067&y=6723857&mode=orto&x=384815&lang=fi>

Terveisin

Kari Stenholm

Vantaanjoki-vastaava

Virtavesien hoitoyhdistys Virho ry

www.virtavesi.com